

Теорія міжнародних відносин

Тема 2

Меркантилізм і неомеркантилізм

***Викладач:
Шевчук В.***

19.02.2009 р.

Структура

- Основні положення
- Критика меркантилізму
- Неомеркантилізм
- Напрями впливу корпоратизму

2-1 Меркантилізм: основні положення

- якнайповніше використання природних та людських ресурсів країни,
- стимулювання переробних галузей економіки
- заохочування народжуваності
- заборона експорту золота і срібла
- максимально можливе обмеження імпорту
- оплата критичного імпорту сировини та напівфабрикатів товарами експорту
- збільшення експорту промислових товарів
- заборона імпорту товарів-аналогів

Меркантилізм (XVI ст.)

- доцільність економічної і політичної експансії національних держав,
- акумуляція національного багатства у вигляді золотого запасу,
 - активна державна політика
 - обмеження індивідуальних свобод
- стимулювання експорту,
- обмеження імпорту,
- заборона вивезення золота за кордон.

Меркантилісти XVI—XVIII ст. поділяли чотири засадничі ідеї (Spechler 1990, р. 10—11):

- 1) необхідність об'єднання дрібніших державних утворень під єдиною суверенною владою;
- 2) створення централізованого бюрократичного апарату (поліція, армія, дипломатичний корпус);
- 3) визнання підвищеної ролі податків;
- 4) розширення податкової бази національної держави.

Меркантилісти XIX ст.

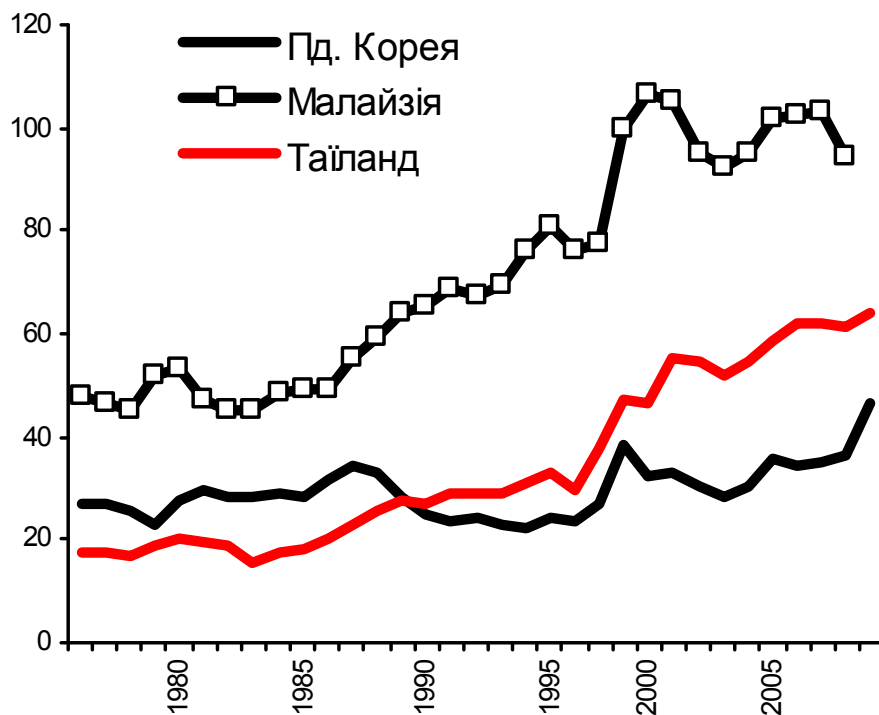
- головною метою меркантилізму стала прискорена індустріалізація за допомогою торговельного протекціонізму та супутніх заходів (Gilpin 1987, p. 396).

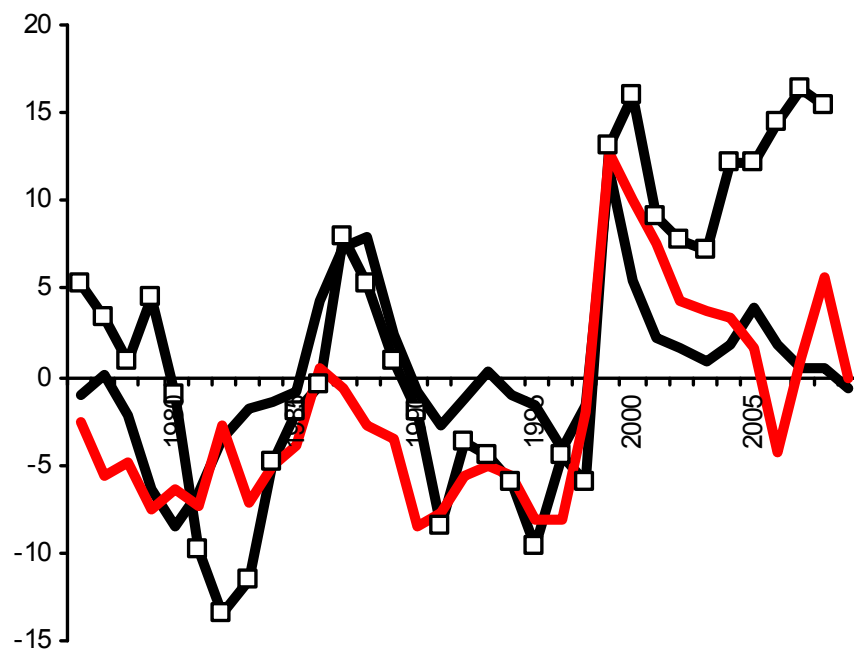
Сучасний меркантилізм

- експортно-орієнтоване економічне зростання (*англ.* export-led growth)
- практиці міжнародних картелів.

Країни Південно-Східної Азії: 1976—2008 рр.

а) обсяги експорту (% від ВВП);

б) поточний рахунок (% від ВВП);

З погляду міжнародних відносин концепцію меркантилізму визначають чотири положення:

- національне багатство (*англ. wealth*) є необхідною передумовою національної безпеки;
- міцна державна влада є інструментальним чинником збільшення національного багатства;
- цілі зовнішньої політики полягають у нагромадженні золотого запасу і зміцненні державної ваги у міжнародних справах;
- зовнішня торгівля – це “гра з нульовою сумою”

Економічна “серцевина” сучасного меркантилізму

- доцільність підтримання додатного сальдо поточного рахунку
- вирівнювання платіжного балансу за допомогою експорту капіталу
- протекціонізм
- корпоратизм

Додатне сальдо поточного рахунку має вагомі переваги з декількох міркувань (Schmitt 1990, р. 30—34):

- забезпечення зайнятості;
- розширення ринку;
- стимулювання технологічного розвитку;
- заохочення заощаджень.

Інші положення меркантилізму:

- Стримування заробітної плати
- Залучення іноземних інвестицій

Merchandise exports

2007, \$trn

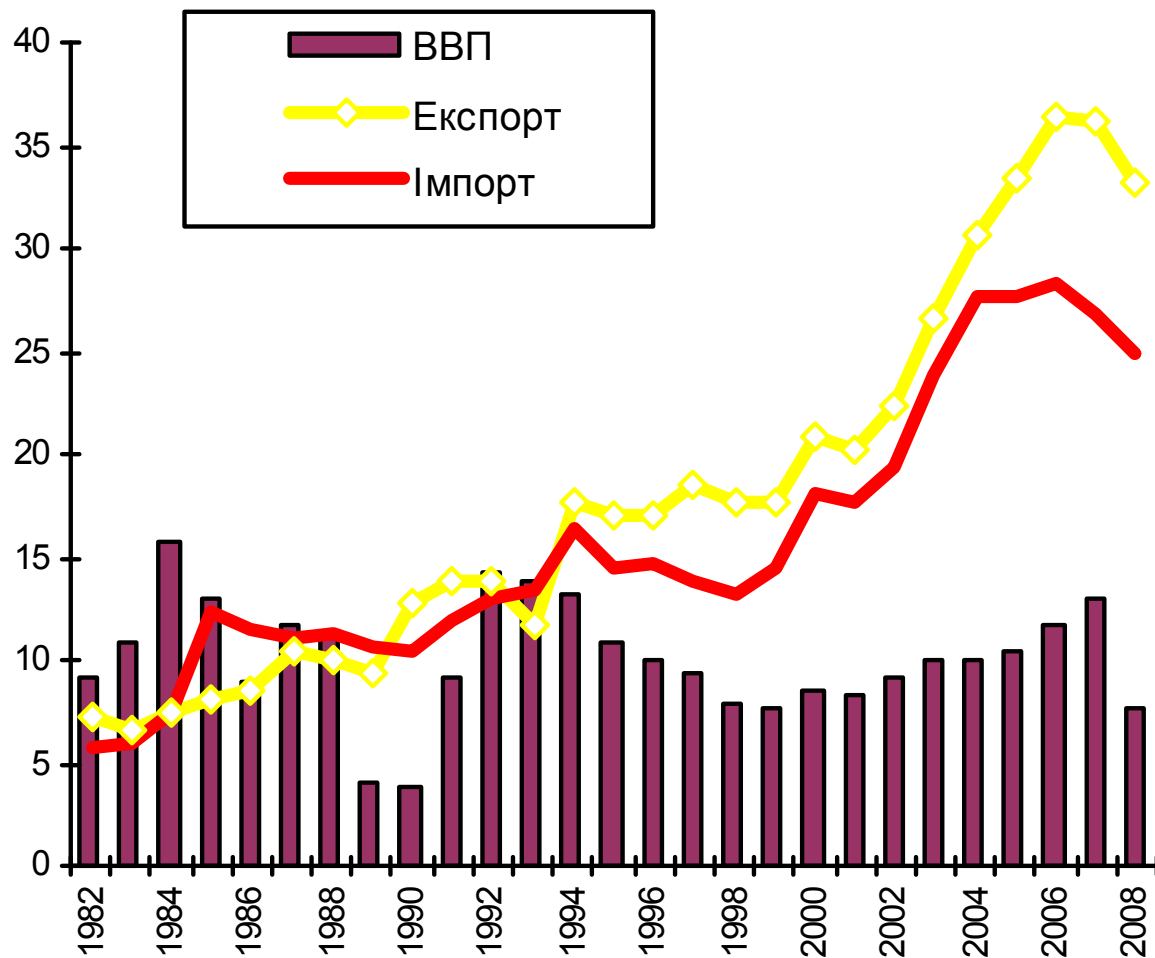
World share, %

9.5	Germany
8.8	China
8.4	United States
5.1	Japan
4.0	France
4.0	Netherlands
3.5	Italy
3.1	Britain
3.1	Belgium
3.0	Canada
2.7	South Korea
2.6	Russia

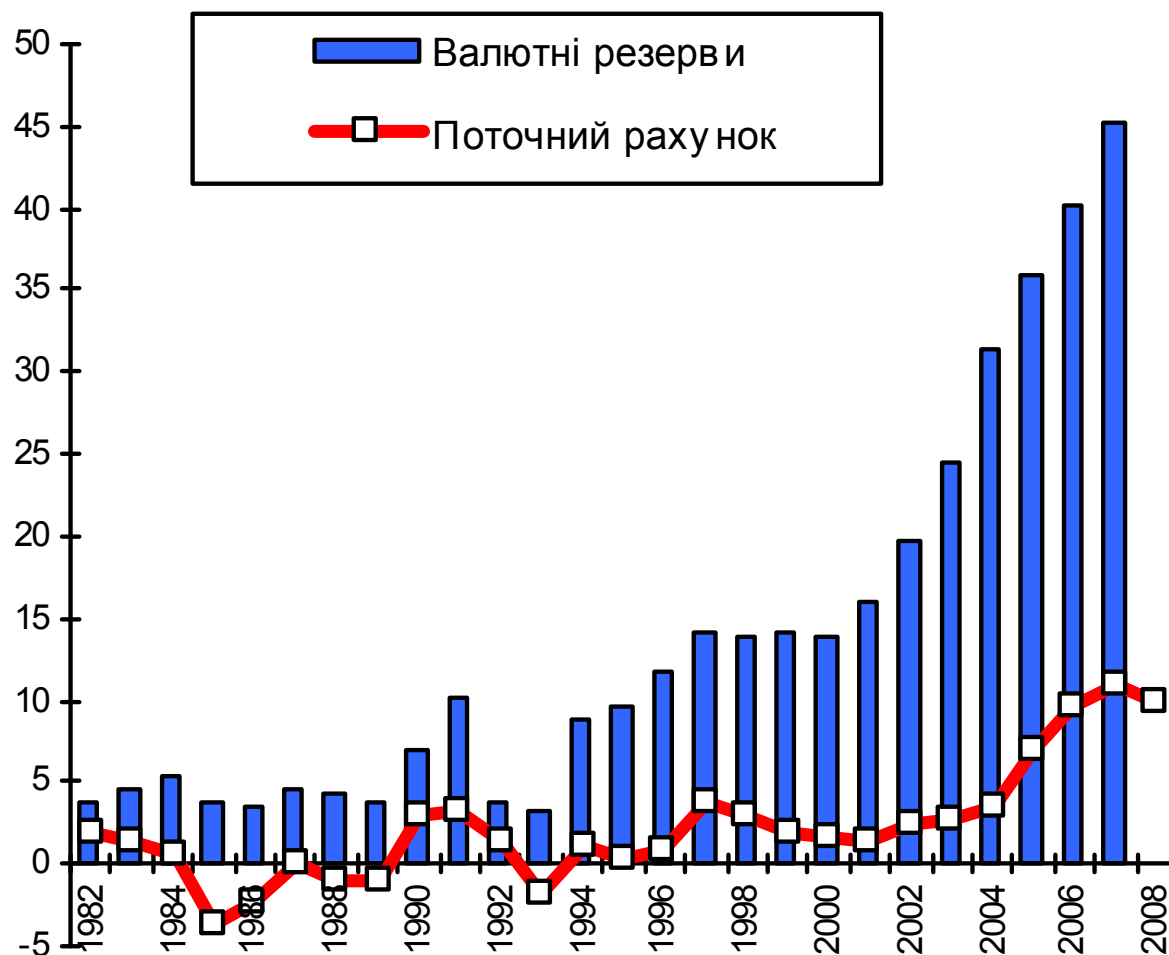
Source: WTO

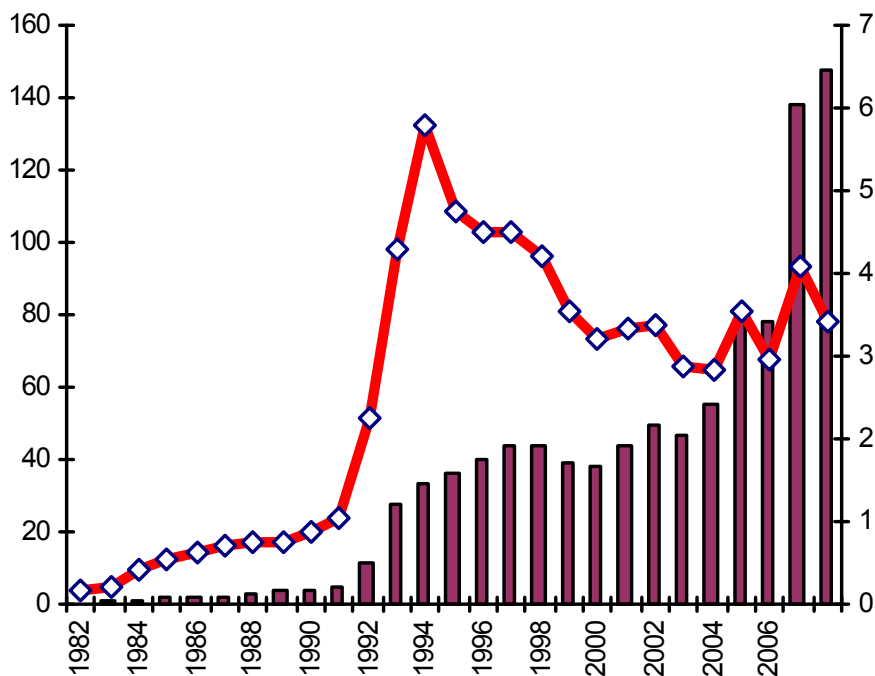
Китай: обсяги експорту-імпорту (% від ВВП)

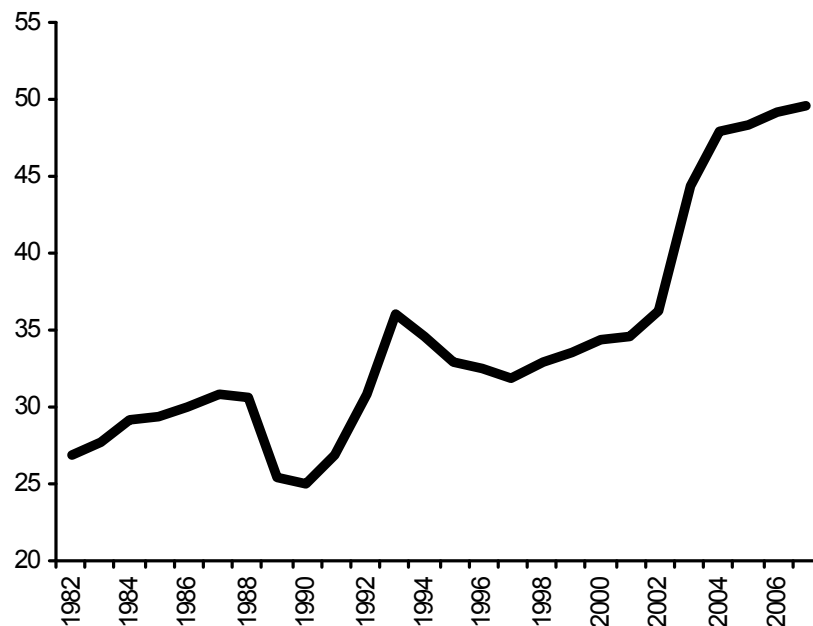
Китай: поточний рахунок і валютні резерви (% від ВВП)

Китай: інвестиції, 1982—2008 рр.

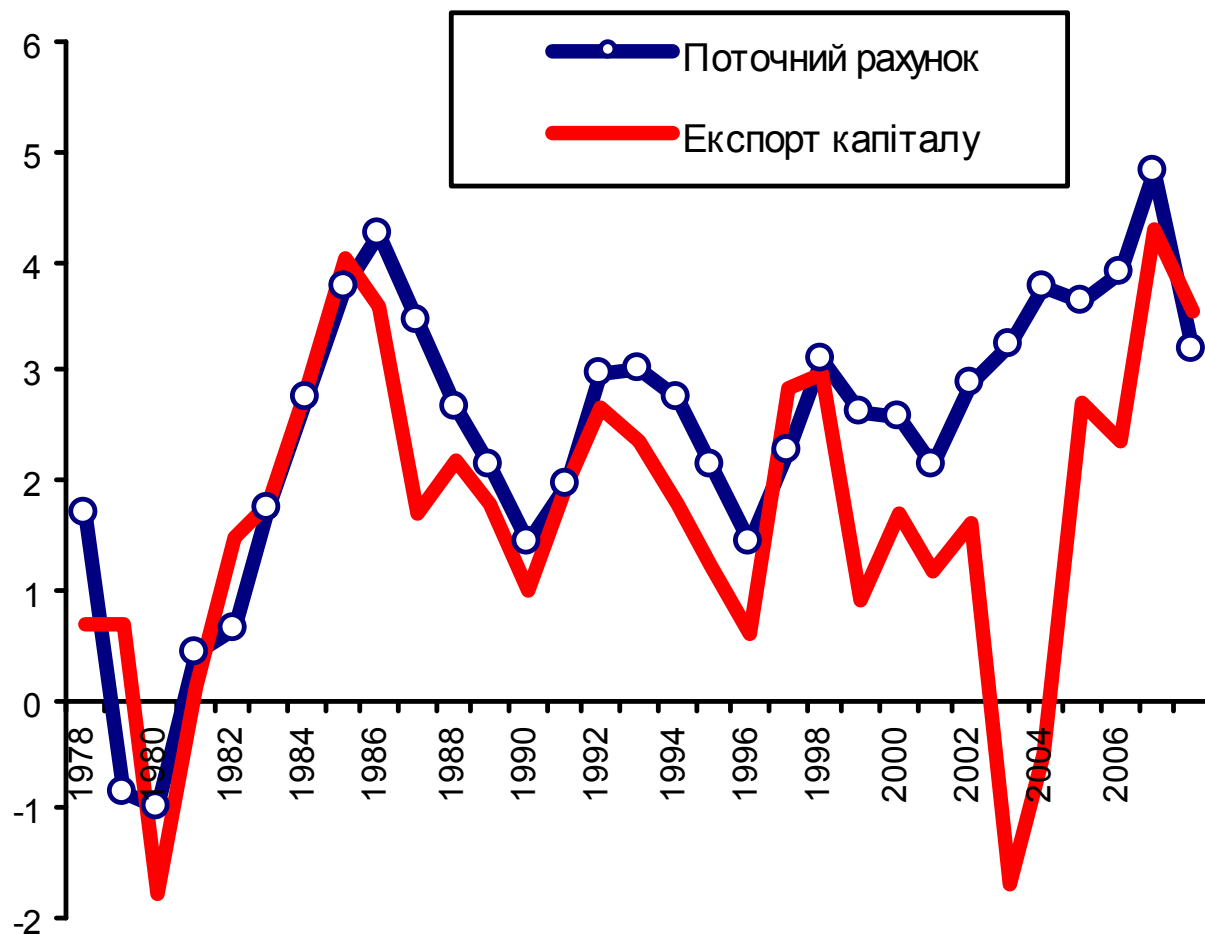

а) обсяги ПІ;

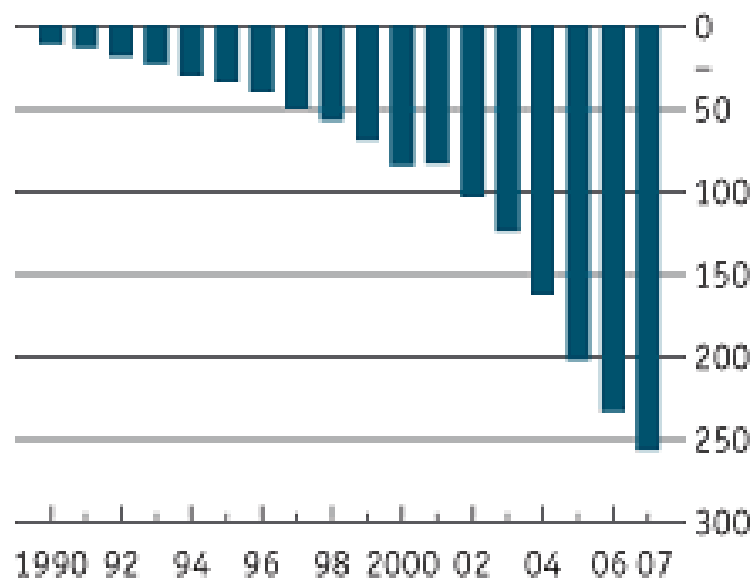
б) внутрішні інвестиції
(% від ВВП);

Японія: поточний рахунок і експорт капіталу (% від ВВП), 1978—2006 рр.

Deeply indebted

US trade deficit with China, \$ bn

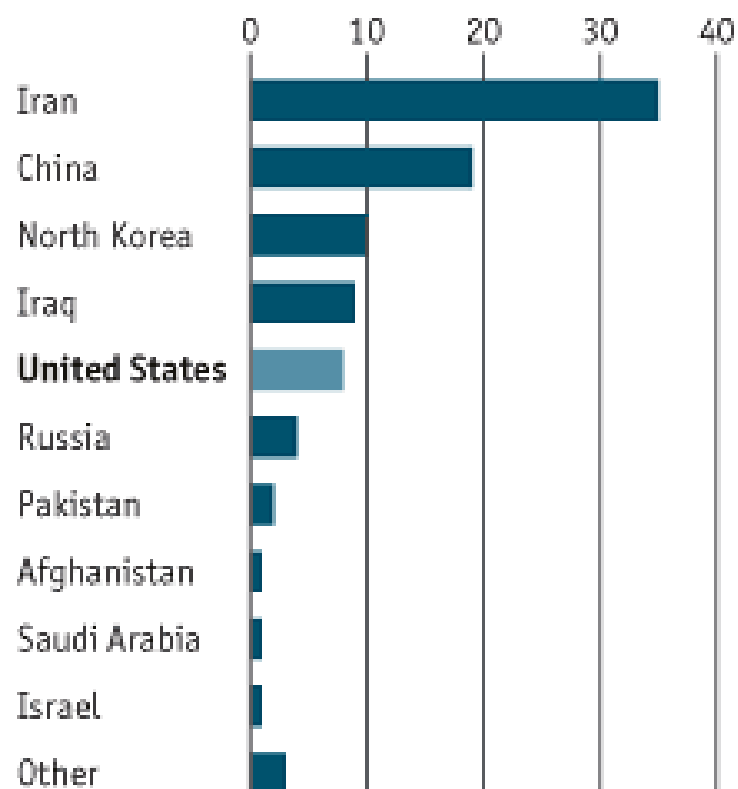

Source: US Department of Commerce

4

Rogues' gallery

% of US citizens naming country as greatest threat to global stability

Source: Gallup, October 2007

5

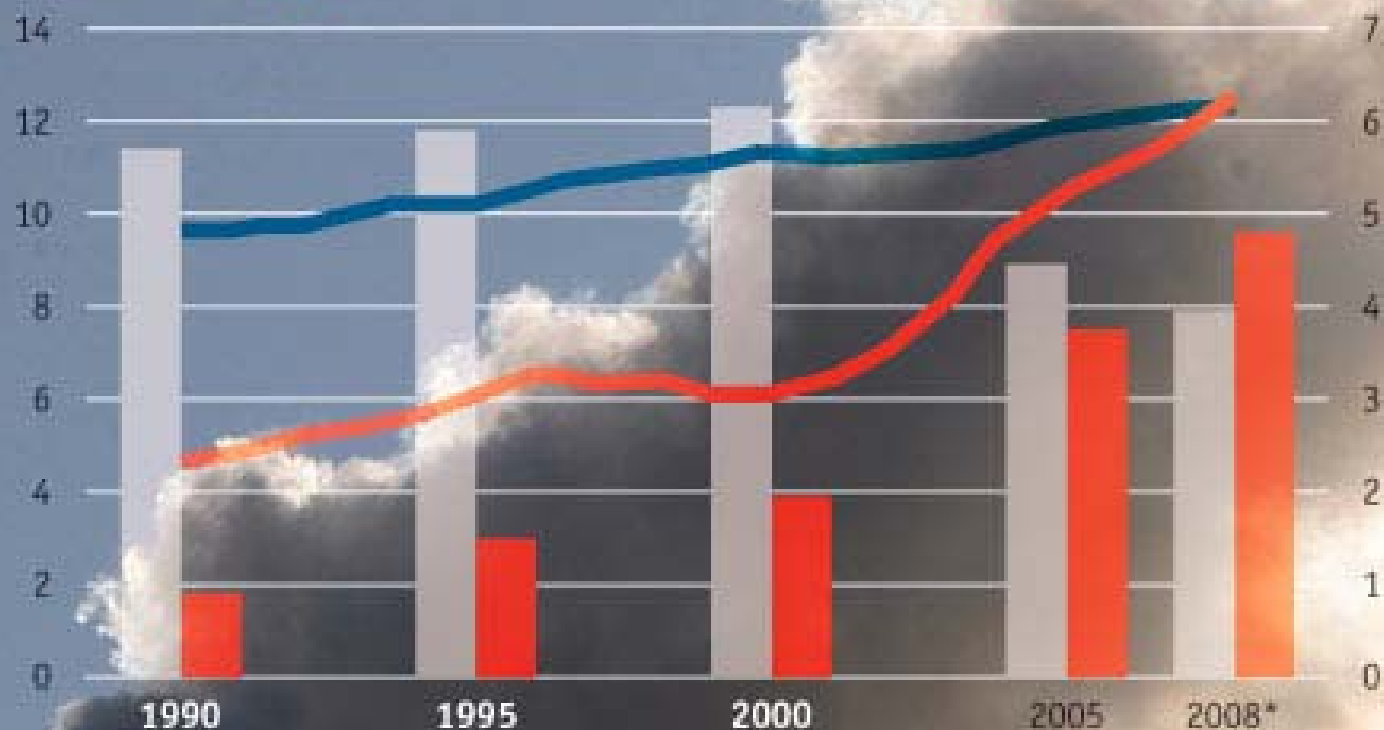
Exports and CO₂ emissions

Share of world exports, %

United States China

CO₂ emissions, Gt

United States China

Sources: IMF; WTO; OECD; IEA; *The Economist*

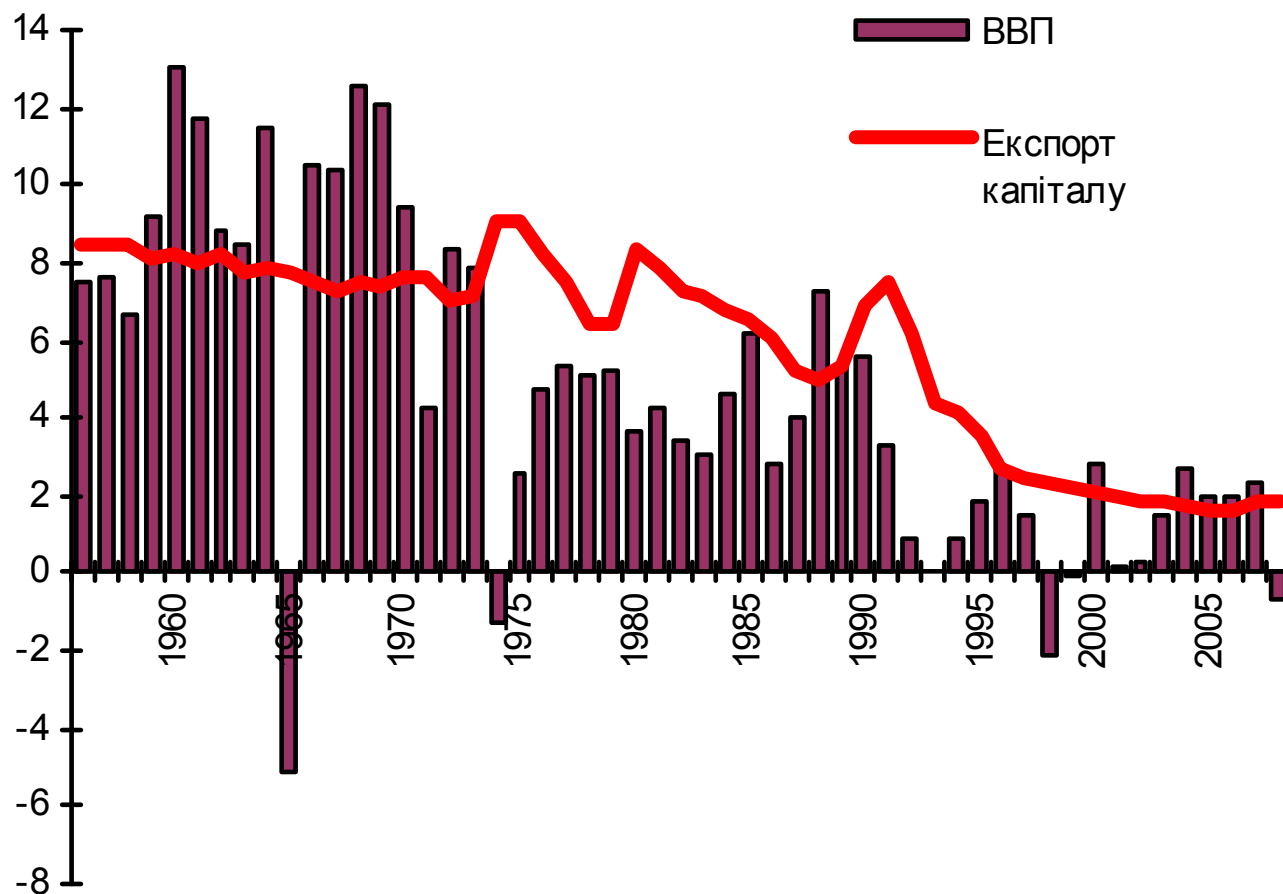
* *The Economist* forecast

2-2 Критика меркантилізму:

- недоцільність нагромадження значних валютних резервів
- шкідливість торговельного протекціонізму
- недоліки державного втручання в економіку

Японія: зростання ВВП і процентна ставка (%), 1956—2008 рр.

2-3 Сучасний неомеркантилізм:

- регіоналізація світової економіки
- стратегія експортноорієнтованого розвитку
- промислова політика
- недовіра до іноземців
- стратегічна торгівля

Airbus

Спільна аграрна політика країн Європейського Союзу (CAP)

2-4 Напрями впливу корпоратизму:

- послаблення політичної протидії обраній економічній політиці
- узгодження державної підтримки різноманітних підприємницьких груп
- формування потужних фінансово-промислових груп

Приклади:

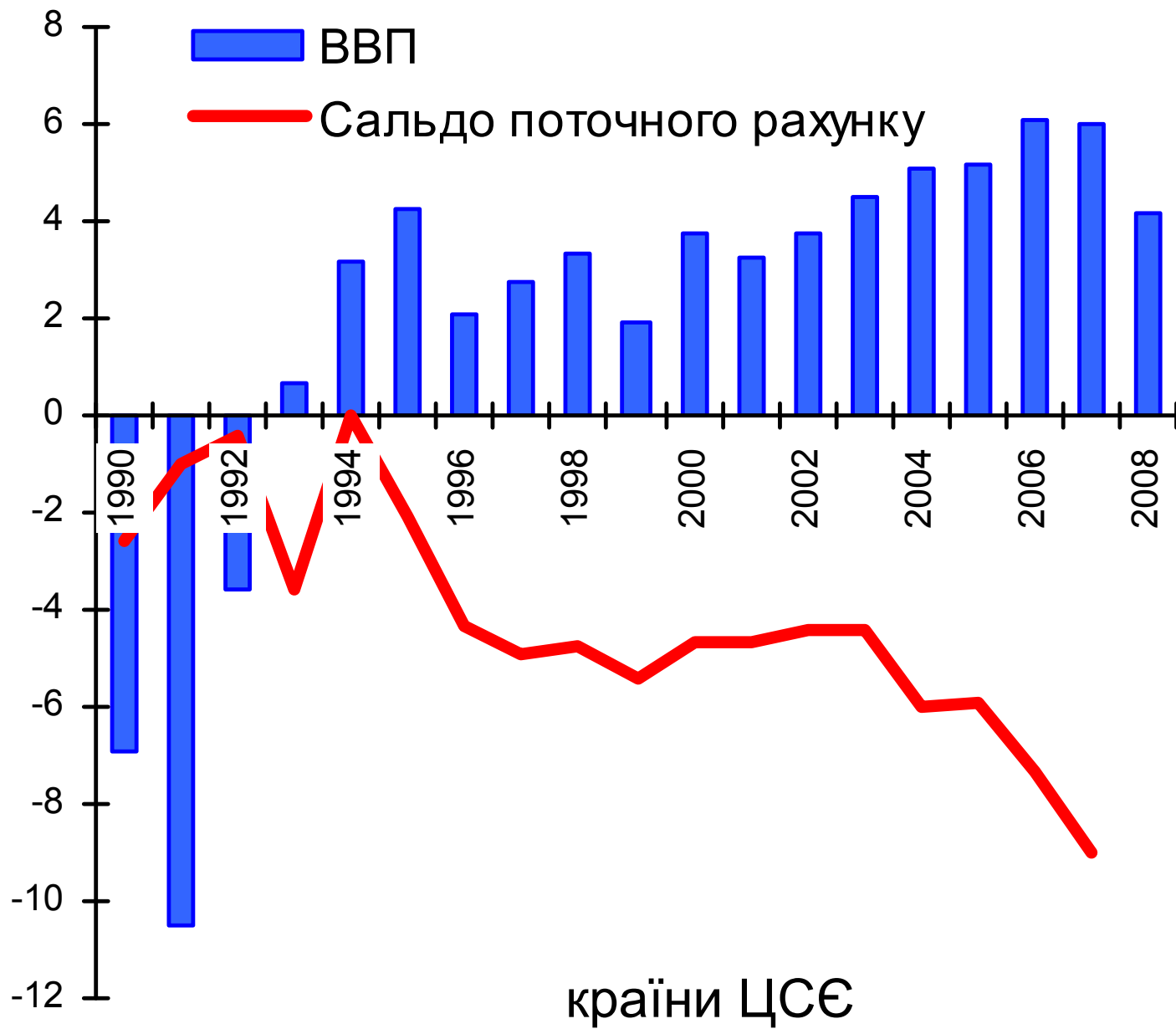
- **Південна Корея** (*chaebol*) — Samsung, Hyundai, Daewoo, Goldstar
 - приватні з часу заснування.
 - розширення виробництва та збільшення обсягів реалізації продукції на світових ринках, і аж ніяк не внаслідок змішування із банківським капіталом.
 - реінвестування отриманих прибутків та використанню кредитних ресурсів фінансового ринку.
 - діяли за умов регуляції фінансового ринку.
- **Японія** (*keiretsu*) — Mitsui, Sumitomo, Mitsubishi

2-4 Український контекст

Позитивно:

- 1) додатне сальдо поточного рахунку в 2000-2004 рр.;
- 2) збільшення валютних резервів;
- 3) визнання важливості інноваційного розвитку.

Україна: валютні резерви

Негативний баланс створюють:

- 1) енергетична залежність від Російської Федерації
- 2) переважання сировинного експорту;
- 3) неефективність торговельного протекціонізму
- 4) деструктивний корпоратизм
- 5) відсутність боротьби з культурною експансією
- 6) слабкість етичних засад державної влади

Етичні засади:

- Нікколо Макіавеллі (1469—1527): моральними повинні бути **особисті дії** державних діячів, тоді як політика повинна бути вільною від моральних або теологічних догм.
- Ж.-Б. Кольбер (1661—1715) зберігав стійке особисте **неприйняття комерції**, а тим паче її поєднання з державною службою.

Етичні засади: приклад Китаю

“The curse of *Forbes*”

Original sinners

Jailed *Hurun Rich List* members*

Name	Highest ranking (year)	Charges	Sentence
Yang Bin	2 (2001)	Faking registered capital, illegal use of agricultural land, contract fraud, bribery, forgery of documents	18 years
Huang Hongsheng	6 (1999)	Conspiracy to steal, conspiracy to defraud and other crimes	6 years (released early on bail)
Wu Zhijian	9 (1999)	Contract fraud and forgery of documents	17 years (released early on medical grounds)
Luo Zhongfu	10 (1999)	Illegal use of agricultural land and unauthorised logging	10 years and 6 months
Zhou Zhengyi	11 (2002)	First sentence: faking registered capital, stock manipulation. Second sentence: bribery, tax-receipt forgery and embezzlement	First sentence: 3 years Second sentence: 16 years
Mou Qizhong	16 (1999)	Fraudulent use of letters of credit	Life (under appeal)
Gu Chujun	20 (2001)	Faking registered capital, non-disclosure of important information, embezzlement	10 years

Source: Hurun Report

*Of those in top 20